

SLOVENSKA MATICA

NATEČAJ ZA MLADE OB 160-LETNICI SLOVENSKE MATICE

Slovenska matica, najstarejše slovensko znanstveno in kulturno društvo ter druga najstarejša slovenska založba, že četrto leto organizira natečaje za dijake in študente.

V letu 2024, ko Slovenska matica slavi 160 let dela za slovensko kulturo in znanost, praznujemo z mladimi, za katere verjamemo, da bodo v prihodnosti pisali našo zgodovino. Zanje ob slavlju naše ustanovitve, 4. februarja 2024, razpisujemo dva natečaja, oba v dveh kategorijah (za dijake in študente), in sicer filozofski natečaj za najboljši filozofski esej in naravoslovni natečaj za najboljše naravoslovno predavanje:

1. **Natečaj za najboljši filozofski esej** razpisujemo v soorganizaciji s **Slovenskim filozofskim društvom** na temo **Duh in duhovno**.
2. **Natečaj za najboljše naravoslovno predavanje** razpisujemo v soorganizaciji z **Zvezo za tehnično kulturo Slovenije** na temo **Ohranjanje naravnega okolja**.

Natečaj v zadnjih letih podpira Krka, d.d.

FILOZOFSKI NATEČAJ ZA MLADE

Duh in duhovno

Filozofsko mišljenje lahko preiskuje materialno in duhovno, pojavno in vidno na eni strani ter presežno in neizrekljivo na drugi. A materialisti spregledujejo, da vsakršna zmožnost, misliti sebe in svet, predpostavlja obstoj duhovnosti kot avtorefleksivne metaravni biti. Pogoj za oblikovanje filozofske refleksije je torej duh, ki ga je v zgodovini mišljenja določalo bodisi imanentno bodisi transcendentno, individualna napotenost ali objektivna absolutnost. V svoji filozofski monografiji *O naravi duha*, ki je nedavno izšla pri Slovenski matici, prof. dr. Andrej Ule prevprašuje različne oblike razumevanja duha in tako odpira prostor za nova spraševanja o mejah in brezmejnosti človekove sposobnosti, misliti sebe in drugost. Spraševanje o tem naj bo v letošnjem letu izziv tudi za mlade avtorice in avtorje na natečaju Slovenske matice za najboljši filozofski esej v kategoriji študentov.

O tem, kako biti in obenem misliti to biti, bit, bivanje in bivajoče pa so se pred več kot dva tisoč petsto leti kot prvi v današnjem evropskem prostoru spraševali že starogrški filozofi, ki so iz mitološke govorice prevzeli pojem duše (*psyché*); ta naj bi bila središče, sidrišče, sedež ali posoda našega mišljenja in občutenja. Je duša večna ali premine skupaj s človeškim telesom, se je glasilo njihovo ontološko spraševanje. Kako skrbeti zanjo, jo voditi in usmerjati k luči Lepega in Dobrega, so se spraševali o njej s poudarjeno etične perspektive. Aristotel pa je v svojem spisu *O duši* z vidika spoznavne teorije ugotavljal, da sta »*zmota in prevara ... živim bitjem bolj naravni in lastni (kakor resnica), tako da duša prebiva v stanju zmote večji del časa*«. Kaj bi rekli danes, da je trajno v človeškem duhu? Kako je z vprašanjem duše danes in kaj je danes sidrišče in središče človeškega duha, pa je izziv, ki ga na tokratnem natečaju za najboljši filozofski esej zastavljamo dijakinjam in dijakom. Za dijake se opiramo na Aristotelov spis *O duši*, ki je v prevodu prof. dr. Valentina Kalana izšel pri Slovenski matici (ponatis, 2002). Za študente pa na knjigo Andreja Uleta *O naravi duha* (Slovenska matica, 2023) in *Latinske pridige (Opus sermonum)* Mojstra Eckharta, ki jih je prevedel Gorazd Kocijančič (Slovenska matica, 2023).

Pogoji sodelovanja

Na natečaju lahko sodelujete dijaki in študenti iz Slovenije in zamejstva z izvirnim besedilom na izbrano temo, ki je napisano v slovenskem jeziku v wordovi datoteki in obsega od 8.000 do 10.000 znakov s presledki.

Natisnjene prispevke pošljite **do 5. aprila 2024** na naslov Slovenska matica, Kongresni trg 8, 1000 Ljubljana s pripisom »Za filozofski natečaj«. Besedila naj bodo označena s šifro, v ločeni kuverti pa priložite izpolnjen [prijavni obrazec](#), ki ga najdete tudi na spletni strani Slovenske matice.

Komisija in rezultati

Komisijo, ki bo ocenjevala prispela besedila, bo vodil član Upravnega odbora Slovenske matice prof. dr. Edvard Kovač. Obvestilo o rezultatih natečaja bo objavljeno na spletni strani in družbenih omrežjih Slovenske matice.

NARAVOSLOVNI NATEČAJ ZA MLADE

Ohranjanje naravnega okolja

Še nikoli nismo imeli ljudi v rokah toliko moči in razpoložljive energije kot sedaj. Kljub temu pa se blagostanje človeštva ni izboljšalo, nasprotno, razlike med revnimi in bogatimi se večajo, posledično je vse več revščine, lakote, spopadov. Tudi narava, v kateri živimo, se močno spreminja in v mnogo primerih zaradi človekovega delovanja siromaši. Podobno velja tudi za medsebojno sporazumevanje: še nikoli ni bilo takšne možnosti za izmenjavo informacij kot doslej, pa vendar se med seboj slabše razumemo. Torej je naš način življenja zgrešen. Nenehna rast v omejenem sistemu namreč ni možna in ne more biti trajna.

Naši predniki niso imeli izbire, morali so znati preživeti s tistim, kar so zmogli pridelati in predelati ter upoštevati zakonitosti narave. Temu načinu danes rečemo, da je trajnosten, ker zagotavlja dolgoročno preživetje ljudi in hkrati tudi narave. Od leta 1992 je ta izraz posvojil velik del svetovne javnosti. Veliko o tem govorimo in pišemo, nekoliko slabše dojemamo in še skromneje uresničujemo v vsakdanjem življenju. Morda tudi zato, ker ta beseda ne more vplivati na naše osebne odločitve, dokler je ne ponotranjimo.

Če želimo dojeti sporočilo besede »trajnost«, si lahko v veliki meri pomagamo z monografijo *Gozdar pred svojim časom. Študije Boštjana Anka z odmevi*, kjer so poleg izbora člankov prof. dr. Boštjana Anka (1939–2013), gozdarja pred svojim časom, tudi napolnila na druge tehtne prispevke in primere s tega področja.

Izzivov, kako »trajnost« spet zapisati v gensko kodo človeka, je veliko, časa, ki ga ima človeštvo za preživetje, pa malo. Narava bo namreč preživela, človek z današnjim načinom življenja pa ima bistveno manj možnosti.

Vabimo vas, da navdih za pisanje poiščete v naravoslovnih knjigah Slovenske matice, predvsem v že omenjeni monografiji *Gozdar pred svojim časom. Študije Boštjana Anka z odmevi*, ki jo je uredil dr. Peter Skoberne (Slovenska matica, 2023).

Pogoji sodelovanja

Na natečaju lahko sodelujete dijaki in študenti iz Slovenije in zamejstva z izvirnim predavanjem na izbrano temo, ki je napisano v slovenskem jeziku v wordovi datoteki in obsega od 8.000 do 10.000 znakov s presledki, besedilu pa priložite tudi osnutek predstavitve v PPT (8 do 15 drsnic).

Natisnjene prispevke pošljite **do 5. aprila 2024** na naslov Slovenska matica, Kongresni trg 8, 1000 Ljubljana s pripisom »Za naravoslovni natečaj«. Besedila naj bodo označena s šifro, v ločeni kuverti pa priložite izpolnjen [prijavni obrazec](#), ki ga najdete tudi na spletni strani Slovenske matice.

Komisija in rezultati

Komisijo, ki bo ocenjevala prispelo gradivo, bo vodil prof. dr. Jernej Pavšič, vodja Naravoslovno-tehniškega odseka pri Slovenski matici, člani komisije pa bodo prof. dr. Zvezdan Pirtošek, akad. prof. dr. Matija Gogala, dr. Peter Skoberne in dr. Robert Repnik. Obvestilo o rezultatih natečaja bo objavljeno na spletni strani in družbenih omrežjih Slovenske matice.

Nagrade

Nagrade obeh natečajev za prva tri mesta bodo podeljene v dveh kategorijah (dijaki in študenti):

- 1. mesto:** nagrajena avtorja bosta poleg denarne nagrade in priznanja prejela paket petih knjig SM
- 2. mesto:** nagrajena avtorja bosta poleg priznanja prejela paket petih knjig SM
- 3. mesto:** nagrajena avtorja bosta poleg priznanja prejela paket treh knjig SM

Prispevki vseh nagrajenih avtorjev v obeh kategorijah bodo objavljeni v *Glasniku Slovenske matice* in na spletni strani Slovenske matice.

Vsi sodelujoči avtorji bodo povabljeni v Klub mladih Slovenske matice, s članstvom pa deležni 40-odstotnega popusta pri nakupu Matičinih knjig.

Nagrade za filozofski natečaj bodo slovesno podeljene junija na enem izmed dogodkov v okviru projekta Matice pod zvezdami, ki ga vodi Slovenska matica.

Jeseni bo v okviru Naravoslovnega dne mladih na Slovenski matici podelitev nagrad nagrajencem naravoslovnega natečaja, ki bodo nato imeli čast nastopiti kot predavatelji v dvorani Slovenske matice.

Kontakt

Slovenska matica
Kongresni trg 8
1000 Ljubljana
Slovenija
urednistvo@slovenska-matica.si
www.slovenska-matica.si

Slovensko filozofsko društvo
Aškerčeva cesta 2
1000 Ljubljana
Slovenija
drustvo.ljfsd@quest.arnes.si
www.sfd-drustvo.si

Zveza za tehnično kulturo Slovenije
Zaloška 65
1000 Ljubljana
Slovenija
info@zotks.si
<https://zotks.si/>

VABLJENI K SODELOVANJU!